

I. N. J.

45

DISPUTATIO LOGICA

De

PROPOSITIONI- BUS MODALIBUS, EX- PONIBILIBUS ET HYPOTHETICIS &c.

Summo propitio Numinis, in Regia U-
niversitate Aboensi cum consensu Ampliss: Fac.
Phil. publica ventilationi, liberalis ex-
ercitij gratia submissa;

P R A E S I D E
M. JACOB. FLACHSENIO

Metaph. & Log. Prof. Ord. &
Reg. Al. h. a. Insp.

R E S P O N D E N T E,
GUSTAVO BERNERO,
Wiburg.

Ad diem 21. Octob. Anni Christiani
clx lcc lxxvi.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

Generis & virtutis splendore Clarissimus, Nobilissimusq; VIRIS ac JUVENI

Dn. JOHANNI Appelgrehn,
Hæreditario in Branthål/ Råisala
Lisina/ &c.

Dn. PETRO }
ET } Tornestid
Dn. JACOBO }
Fratribus Germanis, Dominis d
Ramsid/ Runstorp/ Råisala/ l
sina &c.

Dominis & Patronis benignissimis, quo
vis observantia genere æternum
submissè prosequendis, colendis

VIRO ITIDEM
Integritate, prudentia multoq; rerum u
Commendatissimo, Præstantissimoq;

Dn. PETRO Babbe/ Condi
ctori reddituum Ditionis Wihajoi
perquam circumspecto, Fratri P
rentis loco perpetim honorando, si
spiciendo:

Sali

SALUTEM ET FELICITATEM.

A ttentius cogitanti, cui potissimum hocce exercitium Academicum consecratum irem, confessim beneficia vestra Nob. Domini, singularia atq; maxima, non solum in Parentes meos Charissimos, sed & in me cumulate collata, occurrabant, quibus plurimum obstrictus, citra summae ingratitudinis notam facere haud potui, quin exiguo hocce munere (me ad perpetua officia devinctum non quidem vindicante, sed magis magisq; obligante) per officiosum meum & gratum declararem animum. Nec Tu, Frater Spectatiss: in me minora sunt beneficia, studijs namque vacans Tua usus sum liberalitate, qui me stipe ornare, sumptusque mihi largos suggerere haud grave duxisti. Pro quo beneficio

ficio quæ tibi rependam, non habeo.
Vos Ergo Nobil. Domini, Fraterque
Spectatissime, submissè & magnopere
rogatos volo, ut hoc officiosi gratiæ
animi certissimum pignus, genijs jam
vestris dicatum, benigniore accipia-
tis nutu, tenuitatem meam enexhau-
stâ vestra liberalitate sublevaturi, ac
me ut hactenus ita in posterum pa-
trocrinio ac favore vestro prosequuturi.
Ego Deum T. O. M. omnis boni re-
muneratorem ardentiissimis venerabor
precibus, ut omnia novercantis for-
tunæ tela à vobis repellat, omnemque
benedictionem, incolumentem & mul-
tos annos vobis concedat, sic voret

Nobilissimorum Dominorum.

Fratrisq; Spectatissimi

Observantissimus

GUST. JOH: BERNERUS.

In Regia Academia Aboënsi
Ingenuarum artium & sinceræ virtutis
Cultori affiduo,
DN. GUSTAVO BERNERO, Wib.
De natura propositi Medalium, Exponi-
bilium & Hypotheticarum pu-
blice disputanti: (rena

Quis BERNERE tuos non laudet mente se-
Conatus, studium propositumq; piu m?
Qui vigil Aeniijs pergens incumbere Musis,
Perpolis ingenium sedulus usq; tuum.
Ausibus his validas concedat summa potestas
Vires, ut præstes munera grata Deo.
Sit labor hic felix, fructus tibi fœnet et amplos
Et patriæ referat commoda multa. Vale.

*Ecclitem in studijs successum
gratulabundus vovebat*

JACOB. FLACHSENIIUS.

Oρθως λέγει τὴν γυνώμεν ὁ Σκαλίζερος ἡ-
μετέρᾳ ή διποδημίᾳ σὺ σπεδαῖς αὐεὶ τῆς
Διαλεκτικῆς ἐλεγιὸν σφάλμα ἐστί. ὅπα δεικ-
νυσ, τὴν μάθησιν λογικήν ὀφελεῖν μέγιστα, σὺ
μόνον τὰς περὶ τὴν φιλοσοφίαν σπεδάζοντας,
ἄλλα καὶ περὶ τὰς πάντις λόγις τυχάνοντας.
ὅπις πάντα τὰ μαθήματα καθάπερ σκιάτοις
χρήσισται τῆς παιδείας Διαλεκτικῆς. Καὶ
τῇ μὲν ὡς περὶ τὰς λόγις ὄντες μὴ μόνον τῇ
δόξῃ λαμβάνονται μεγάλην, ἀλλ' ὥμα καὶ πλο-
λας ἀπλας, ἀναμρέονται. ἀξιόλογον δὲ εἶσι σπε-

δῆν ἔχειν τοὺς Καύτην τὴν Διάλειψήν, τῇ πιστό-
ληπαι Διάφερεν ἐν τῇ σοφίᾳ, καὶ σὺ ταῖς ἑπέραις
ἀγωγαῖς τὴν χρητολέρειν ὁδὸν ἔχειν. Οὐπί γέμει,
σὺ πριωτεῖ εἰς Φιλανθρωποτάτε, Γάδαρεις Βῆρ-
νερ, συγγενὲς Φίλτατε, Καύτης τῆς παιδείας, καὶ
ἄλλων τῆς ἐλευθερίων Διάλειψῶν ἀκόλοθος καὶ
Φιλομαθὴς ἡς, καλῶς γνώσκω, ὅταν Ἰησοῦς
λιτεῖ διποτὸν τὸν ἀπαλῶν ὄνυχων μέτ' ἐμῷ σὺν ἐπι-
δημίῳ πατείδι σὺ ταῖς γεράμασι Διάτελψης,
καὶ τοι ἔτη τίκα σὺ Καύτη τῇ Ἀκαδημείᾳ Βασι-
λικῇ ἐπιμελῆς σπουδάσῃς τοῦτο τῆς σοφίας, καὶ
τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἐυσεβείας. Εὖ Διάγεις γνῶν,
σύσκηνε κράπιτε, οὐπί Διάλειστης τοῖς λόγοις
ἴμφιλοσόφων, καὶ ἔπει τὸν ἐνδοξοτάτην καθηγη-
τὴν τῆς Καύτης ἐυπορεῖας καὶ τῆς ἀκερβείας δη-
μοσίαν δίδως πείρεν. Τίγαρης δὲ σὺ χάριτί ἐστι
Διάλεξις, ηδὲ οὐδὲ οἱ δεξιοὶ νεανίσκοι καταλέπον-
τες τὸ ὄνομα καὶ τὴν Φήμην τῆς γεράματων;
Ναὶ ἐστι τότε καλὸν καὶ ἐπάνετον, τὴν δόξαν
τέχνη, ηδὲ πίνα οἱ ἄλλοι ἀρει ὀρέγονται, λαμ-
βάνειν. οὐπί γάρ Βίγιον ενεστι μία ἀσφάλεια σὺ ταῖς
τέχναις. Καὶ ταῦτα Καύτη ἐπιτηδέυματα πολλῶν
ἐστι χρημάτων κρέτω, ἀ μὲν ἐυθέως ἐπιλέπτε-
στε ἢ περιτερεῖ πάντοτε Διάλεξις. σοφίαγε μό-
νη τὴν κέρημάτων ἀθάνατον καὶ θεῖον. Τοιούτοις γνῶν,
οἱ δύναματι ἀληθῶς περιττεῖν, ἀσμένως συνή-
δομαί Σοι, όπερε μεῖον ἐπει μοὶ, ὡς ἐκεῖνον, οὐ

καγκάιον ἦν ἀγαπᾶν ὅποιος γε ἦ, τοιχονέχω,
καὶ ηδέως ἀγαπῶ καὶ ἔυχομαι. σπεῦσον
ώς ἡρξω εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον; ἀλλὰ πέ-
ντα παρακαλῶ σε σπεύσειν; ὁ Διάπορος Θεὸς Ἰπ-
πος καὶ Φύσιν ἔν μάλι τρέχει. τὸ γὰρ φύ-
σιν ἐλαφρὸν ἐπεγέρει τὰς ὑπερέχοντας ἵππους,
καὶ δὲν εἴσεις ἄρτη Φορτίῳ πεπλάκεν· ἐπὶ εὐγε-
νῆ τὴν ταχύτητα, μάτην πεστ βάλλεται τὸ ρά-
βδιον. αὐλαὶ τῷτο μόνον ἔπω: ἴδια φίλατε,
καὶ μὴ Διὰ τῆς φιλοτιμίας νικᾶ; καὶ μάχῃ
τῆς ἀληθείας τῇ κρατεῖν καὶ κρατεῖσθαι τὸ ἀμ-
φοτέρως ἐνδοξόν ἐστι. λοιπὸν, δέομαι τῷ Θεῷ,
χοντῶς εὑφημεῖν τὰς ἐπιβολὰς σὺ καλοκα-
ρεῖσθαις, οὐαὶ αὐτῷ τῇ τῷ Θεῷ ὄνομάτος δόξῃ,
ποτε εἰδί καὶ ιδία σὺ εὐπρεπεῖα, καὶ γέ τῆς μη-
ρὸς καὶ τῆς συγγενέων εὐθυμίᾳ μεγίση εὐτυχῶ-
τι. Τῷτο ἐπεύχεται ἐκ καρδίας

HENRICUS Winter.

Unus naturæ adjuti ope et præsidio, res multe
magnas dextrè expediteq; fecerunt, ita
eius auxilio destituti longè difficilimæ, in flus-
diorum cursu difficultates sibi objectas cogno-
verunt, quas vix indefesso labore et industria
superare sustinuerunt. Quibus hominibus
idem contingere videtur, quod Agricola istis,
qui cum obstinata fundi gleba ad extremum
vitæ suæ, sine ullo utilitatis fructu, miserri-
mè colluctantur. Nam ut domus, si aperto
celi

cœli lumine destitutus, inomana est, & insulubrem sui usum prestat, ita animus huminus, jacundis natura igniculis privatus, pulchram eruditionis speciem præstare nequit. Tibi autem, Eximie Respondens, cum corporis tui animiq^{ue} dona ad liberalioria exercitia concessa videntur, nec exigua vis facultasq^{ue} ingenii ad insignia opera perficienda, quod tantas eruditionis opes tam mature tibi cumulasti; quod ipsum facile monstrat te noctes vigilijs extraxisse & dies inquietos egisse nec valetudine corporis, nec ad blandientis cœli irritamento a studijs avocatum; hæc verò quam sub Präside Ampliss: defendis disputatione fusius ostendit, Te singulares & assiduos scientijs impendiisse labores atq^{ue} in eisdem haud paniendos fecisse progressus. Ergo propter amice peralecte in hoc literarum studio imperium, ut hactenus cum aequalibus contendisti. Hoc si mater tua jam senio & mærore confecta, Fratres, tuq^{ue} omnes te facere cognoverint satis sibi magnam cura & sumpus mercedem illud esse existimahunt. Et ego certè pro felici in studio Philoso; hico progressu vota facere non desinam, nullus dubitanus, quin te eorundem fuctus tandem in meaneant uberrimi: Hoc unicè votet optatq^{ue}

Tibi amiciss: Frater

JACOBUS JOH. ZEISCH

CAP. V. SECTIO I. THEOREM. 703

Leo rugit; canis latrat; vulpes gannit: vel quodlibet accidens de subiecto in quo est enunciatur; ut, corvus est niger; cygnus est albus. Hanc divisionem communiter sic exponunt, rectius tamen ita explicatur: Prædicatio Essentialis est, in qua prædicatum subiecto est esse entiale vel à priori vel à posteriori: Accidentalis, quando prædicatum accidentaliter subiecto tribuitur.

§. 6. *Propositio Actualis* est, cuius termini denotant res actu existentes; ut, *Sole est planeta, corpus est quantum: Aptitudinalis*, cujus termini notant entia in potentia; ut, *bellum est actio hostilis, si hoc dicatur cessante omni bello: Arbor germinat, tempore intelligendo hyemali.*

§. 7. *Usitata seu Regularis propositio* est, in qua argumenta disponuntur secundum usitatam prædicandi regulam; ut *Leo rugit; homo rideat; Lapis non est animal. Inusitata seu Irregularis*, quæ ab usitata dispositio regula deflebit; v. g. *Deus est homo; Homo est Deus; Verbum caro factum est Ioh.*
i. *Germen Davidis est Jehovah. Jer. 23: 5. Filius Mariæ est Immanuel, Matth. 3: 23. Item: Panis Eucharisticus est corpus Christi: Vinum est Sanguis. Hoc poculum est novum Testamentum. Luc. 22: 20. Panis est communicatio corporis. i. Cor. 10. Baptismus est la-*

vacrum regenerationis. Tit. 3. *Semen est Verbum Dei.* Luc. 8. Quæ quidem propositiones ut verissimæ, ita in S. Theologia Usitissimæ; inusitatæ tamen dicuntur, docente Jac. Mart. quia non congruunt ad modos ubique concipiendi & componendi intellectui nostro naturales & usitatos. De hujusmodi propositionibus copiose differentem vide Meisn. Phil. Sob. Part. I. Sect. I. Q. IX. X. XI. XII.

§. 8. *Propositio propria* est, quæ vocibus constat propriam & nativam significationem retinentibus; ut *Socrates est doctus*; *Herodes est astutus*. *Impropria* seu *Tropicæ* est, ubi voces significationem babent *Tropicam* & *translatam*; ut *Herodes est vulpes*; *Prata rident*; *Montes parturiunt*.

§. 9. *Praedicatio Synonymica* est, cuius praedicatum est *Synonymon*; *Paronymica*, cuius praedicatum est *Paronymon*. *Synonyma* autem sunt, ut docuit Aristot. lib. Cat. c. I. *quorum nomen est commune*, & ad illud *nomen accommodata definitio eadem*. Παρώνυμα seu *denominativa* sunt, quæ ab aliquo à quo casu differunt *denominationem* babent. *Synonymicæ* itaque *prædications* sunt; *homo est animal*; *Leo est animal*; *Temperantia est virtus*; *fortitudo est virtus*; Cujusmodi enunciationes alias dicuntur *quidditati-*

vñ. Paronymicæ vero: Ignis est calidus; Aristoteles est doctus; Aristides est justus. Scheibler ita exponit sensum hujus divisionis: *Cum res aliqua dicitur fortis vel calida, prædicatio est paronymica; at cum res aliqua dicitur esse fortitudo vel calor; prædicatio est Synonymica.*

Hic obiter observandum, hunc locum longe esse convenientiorem in quo agatur de Paronymis & Synonymis, quam est quem his in Logica assignant Peripatetici, & proinde prolixè satis Anteprædicamenta tradunt; de qua doctrina nostrum dedimus judicium Tract. proœm. cap. 3. p. 116. & 117.

QUESTIONES.

I. Qv. An utilis & necessaria sit in Logica doctrina propositionum Modalium?

S. L. Modalis dicitur propositio à modo, qui enunciationem modificat & à pura ac absolute distinguit. Modus autem hic non intelligitur vel afficiens, qui alias affectio dicitur; nec contrahens; sed Logice acceptus; quomodo denotat, vel talem determinacionem, quæ afficit connexionem terminorum & exprimit rationem seu habitudinem, sub qua prædicatum subiecto conveniat vel non conveniat, ut hic.

§. 2. Vives & Ramus hanc doctrinam licet prorsus rejecerint, in Logica tamen planè non omittendam sed *utilem & necessariam* esse patet; quia in praxi Logica sæpissimè occurunt propositiones Modales & ex his conflati Syllogismi, de quibus ferre judicium alias quomodo quis posset, nisi in hac doctrina haud leviter fuerit versatus. Tales propositiones sunt: *Sol necessario diem efficit*; *Contingenter sunt monstra*; *Impossibile est hominem mutari in lupum*; *Necessitatem scandala venire*, Matth. 18. *Impossibile est Deum mentiri*. Heb. 6. Ita controverti solet: *An possibile sit mundum ab æterno creari*; *An Adam necessario sit Lapsus*; *An omnia fieri necessario*, &c. quas & similes propositiones non facile quis explicabit aut intelliget, nisi modalium naturam sit edocitus.

§. 3. Hanc præterea doctrinam commendat, quod *quantitas & qualitas* modalium probe observanda sit, quæ solum ab hac institutione haberi potest; Scilicet qualitatem modalium non tam judicari *ex dicto*, quam *ex ipso modo*, ut supra dictum p. 690. Quantitatem vero judicari ex quantitate absolutarum & ex dicto, non ex modo. Insuper maxime interest Logico, ut sciat accuratè discernere *contradictorias*, cum in earum differentia fundetur omnis deductio in absurdum;

Quo-

Quomodo modalibus contradici oportet,
hinc descendum.

**II. Qv. Quorsum referendus Modus,
ad subjectum, an ad prædicatum?**

§. 1. Hic quidam ita argumentatur. Modus cum in propositione reperiatur, ad alterutrum istorum, nempe *subjectum* vel *prædicatum* referri debet, cum sit resolutio; ad *subjectum* vero non pertinere, facile concedunt omnes: itaq; ad *prædicatum*. Modi, inquit Scharff. *Instit. Log.* lib. 2. cap. 6. p. m. 431. pertinent quidem ad copulam, & compositionem *prædicati* cum *subjecto* afficiunt; sed ita tamen, ut simul ad integratatem *prædicati* pertineant, adeoque in propositionibus modalibus sint *essentialis* aliqua *prædicati* modificati pars. v. g. cum dico; *homo necessario est animal*, non loquor de necessitate vel *hominis* vel *animalis* in se spectata, sed sermo est de necessitate connexionis inter *animal* & *hominem*, ita ut totum hoc, *necessario est animal*, prædicetur de homine. Sed hoc modo viidentur copula & *prædicatum* non distinguui. Slut autem Anat. *Log. Perip.* lib. v. c. 6. §. 14. & seq. evincere conatur, modum non esse distinctam propositionis modalis partem intellige materialē, sed determinacionem copulæ, & ad copulam esse referendam.

Zach. Ursinus ait; *Modus quo ad verba est prædicatum, re ipsa vero determinat subiectum & prædicatum.* Et sane si modus esset distincta propositionis modalis pars, subiectum aut prædicatum; sequeretur in syllogismis pure modalibus eundem terminum ter repeti. vide plura apud Sluter.

III. Qv. De his propositionibus, *Homo per se est animal; Petrus per accidens est doctus,* quid dicendum?

§. Respondet Schatff. Instit. Log. lib. 2. c. 6. p. m. 433. revera coincidunt cum necessaria & contingente. Hominem per se esse animal, nihil est aliud, quam eum necessariè esse animal. Item, Petrum per accidens esse doctum idem est, ac eum contingenter esse doctum.

IV. An in Logica utiliter agatur de propositionibus Exclusivis, Exceptivis, Restrictivis & Comparativis?

§. i. Scholastici hanc doctrinam in *Parvis Logicalibus*, ut vocant, cum cæteris quæ ad Logicam pertinere videbantur & ab Aristotele in *Organō* omissa erant persequti sunt, feceruntq; eam valde spinosam & prolixam; unde à nonnullis recentioribus, ceu quæ parvæ esset utilitas omitti solet. Dignam tamen esse, quæ in Logicis omnino proponatur judicavit.

cavit Fonscc. lib. 3. Instit. Dial. c. 23. & virti do-
ctissimi alij, quos seqvuti sunt ex recentioribus
aliqui, qui has enunciationes secundariò mo-
dales vocarunt, & proinde ad complemen-
tum doctrinæ de modalibus pertinere volue-
runt.

§. 2. Institutionis hujus necessitas vel in-
de manifesta est, quod dentur Syllogismi per-
quam multi, in quibus vitium nullum depre-
hendas, nisi natura propositionum Exclusi-
varum, Exceptivarum &c. probe cognita sit.
v.g. O. animal rationale sentit; Solus homo
est animal rationale; E. Solus homo sentit.

V. Quid excludit particula exclu- siva?

Resp. Non subordinata, nec concomitan-
tia aut necessariò connexa, sed opposita v. g.
Solus homo est risibilis; non excluduntur à
communione hujus prædicati individua hu-
mana, nec anima hominis; Sed opposita
Species brutum. Sic cum dicimus; Solafi-
des justificat; part. exclusiva sola (propter
quam nos per injuriam fidesolarios vocant
Papistæ) non excludit gratiam Dei, meri-
tum Sobedientiam Christi, verbum & sacra-
menta; Sed bona opera; non ratione coëxisten-
tiæ, sed coëfficientiæ in actu justificationis, ut
docent Theologi. Sic Joh. 17: 3. cum dicitur;

710 COLLEG. LOG. PART. II.
hæc est vita æterna, ut cognoscant Te Solum
verum DEum; Tò Solus non excludit Filium
& Sp. S. Sed Creaturas omnes, quæ hic op-
ponuntur.

VI. Qv. An propositiones Exclus.
Exempt. etc. Sint modales?

S. i. Resp. Negando; quia particulæ istæ
Excludentes, Excipientes & Restrингentes non
determinant copulam, adeoq; totius proposi-
tionis compositionem ac dispositionem, sed sim-
pliciter inesse declarant; unde & Arist. in
Organo de ijs proposit. nihil tradidit. Dein-
de propositiones modales totius propositi-
onis dispositionem variant & ampliant, quod
non faciunt propositiones exclusivæ & excep-
tivæ; nam particulæ exclusivæ etc. tantum
subjectum vel prædicarum afficiunt, copu-
lam non.

C A N O N E S

I. Propositio simplex & pura reli-
quarum est norma.

S. i. Est namq; perfectissima & planissi-
ma; perfectissimum autem in unoquog; ge-
nere est mensura reliquorum. Modales itaq;
exponibiles & compositæ enunciationes ut-
pote obscuriores, ad puram & simplicem
reducendæ, & secundum ejus normam ju-
dicari

CAP. V. SECTIO III. AXIOMAT. 711
dicari debent: non quidem *quod male con-*
cludant, aut ineptæ sint ad constitutionem
syllogismi, sed ut vitia illarum, eo modo
in illustrem protracta lucem, facilius dete-
gantur.

II. Enunciatio modalis specie non
differt à pura.

§. Inter propositionem puram & moda-
lem aliquam intercedere differentiam antea
concessum; illa enim est indeterminata, hæc
determinata. illa poterit esse *vem*; hæc falsa
esse possit: illa est sine modo; hæc eodem con-
stat: *specificum* tamen intercedere *discrimen*
non afferitur; quia modalis cum pura can-
dem habet copulam, licet determinatam.

III. A posse ad esse non valet con-
sequentia.

§. 1. Spectat hic canon huc quodammo-
do, quatenus in hoc capite de particulis mo-
dalibus, *Possibili & Impossibili* erat agendum,
alias in Metaphysica sub his effertur termini
& explicatur: *A potentia ad actum N.*
V. C.

§. 2. Veritatem hujus Canonis demor-
stravit Arist. contra Megaricos qui docebant,
potentias non p̄cedere suos actus, sed tum
solum esse quando sunt earum actus; cuius
assertionis falsitatem multis evicit argumen-

tis Philosophus. Non enim sequitur; *pax potest esse*; E. est. Petrus potest fieri Doctor; E. est Doctor. Socrates potest disputare; E. iam disputat.

§. 3: Intelligendus canon de *consequentia affirmativa*; v. g. Johannes potest ambulare E. ambulat. Ecclipsis potest esse; E. est. Sic non valet. *Negative autem valet*: e. g. Purgatorium non potest esse E. non est. Chimæra non potest esse E. nec est. Sed in tali argumentatione videndum, ne *infinita affirmatio cum negatione confundatur*; tunc enim à posse non esse ad non esse N. V. C. E. g. *Omnis creatura potest non esse*; E. non est.

IV. Qui negat modum Necesse vel Contingens, non statim negat Dictum in Modali propositione contentum.

§. v. g. qui negat hanc Modalem: *Necesse est convivas inebriari* per oppositam hanc; *non necesse est convivas inebriari*; non mox negat puram hanc seu *Dictum*: *Convivae inebrianur*; cum contingenter possint inebriari.

V. Ab Inclusiva ad Exclusivam non valet consequentia.

§. Alias eodem sensu dici solet: *Unius possitio non est alterius exclusio*. Sic recte dicimus; o.

CAP. V. SECTIO III. AXIOMAT. 713
eo; o. homo edit, bibit, vivit; non tamen solus homo. Sic recte dicitur: Christus mortuus est pro electis, non tamen pro solis.

VI. Dicitio exclusiva non excludit concomitantia.

§. Sic cum dico; *solus sol facit diem*; non excluditur *lux solis* aut *splendor*, aut *ortus* ejus; sed quæ soli hoc respectu opponuntur. Item cum dico; *solus David prostravit Goliathum*; non excluduntur ab eo *adhibita instrumenta*, *manus*, *lapis*, *gladius*. Vide Quæst. h c. v.

VII. Quod in enunciatione excipitur, debet comprehendendi sub eo à quo excipiatur.

§. Recte itaque habent se exceptiones hæc: *N. animal præter hominem est rationale*, *N. membrum corporis humani præter oculum videt*. Inepta vero est exceptio: *O. Canis præter equum latrat*. *O. Elementum præter metallum est corpus simplex*.

VIII. Exceptiva universaliter negans, exclusive affirmat rem exceptam.

§. E. g. Non nisi Deus est aeternus, omnipotens, omniscius. E. *Solus Deus est aeternus* &c. Sic Matth. 19:9. ait Christus: *Quicunque dimiserit uxorem suam nisi ob scortationem*; h. e. tantum ob stuprum &c.

IX. Re-

IX. Restrictiva ex modo restringendi, mente restringentis & ex Analogia dijudicanda est.

S. I. Pleræq; enim particulæ restrictivæ ambiguae sunt & diversimode possunt intelligi. Sic e. g. hæc propositio; *homo quatenus est substantia non incurrit in sensu*; duplicum potest habere sensum, prout restrictio illa refertur vel ad subjectum vel ad prædicatum. Si prius, tum hic est sensus; *homo quæ est substantia non incurrit in sensu*; sic propositio est falsa. Si vero ad posterius, hoc sensu; *homo non incurrit in sensu in quantum est substantia*, sic vera est propositio; quia incurrit in sensu, quatenus est vestitus accidentibus sensibilibus. Huc spectat & illud: *fides sine operibus justificat*; quam propositionem aliter exponunt Papistæ, aliter nostrates & Orthodoxi.

X. Multa videntur absolute dicta, quæ intelligenda sunt comparatè.

S. E. g. 1. Cor. 9, negat Apostolus, *boves Deo curæ esse*, quod non accipiendum ut absolute dictum, quasi simpliciter à providentia Dei exclusæ sint boves; sed comparante scil. quod non æqualem bovum & hominum curam habeat. Idem est sensus dictorum Oseæ

CAP. VI. SECTIO I. THEOREM. 715

6. Misericordiam volo non sacrificium. 1.
Sam. 15. Nunquid voluntas Domini est in
Holocaustis.

CAP. VI.

DE AXIOMATE COMPOSITO,
ET EJUS SPECIEBUS.

THESES. I.

Axioma compositum est quod vinculo conjunctionis continetur..

Expositus.

§. 1. Hactenus & quidem duobus capit. precedentibus de axiome actum simplici, & ejus divisionibus; tractationi succedit Axioma compositum: cuius quidem doctrina nec ab Arist. penitus neglecta est, ut scribit Dounam. lib. II. c. v. Sed neq; laudandi, qui hic justo prolixior em navarunt operam, adeo ut teste eodem Dounam. fuerint qui decem mille modos collegerint: Media enim via & hic tutissimus ibis.

§. 2. Dicitur Compositum, quod majorem quam simplex habeat compositionem: constat namq; ex pluribus modo simplicibus, modo compositis enunciatis in quæ potest resolvi, & ideo ab alijs appellatur axioma coniunctum, quod plura axiomata conjungat. In

Scho-

716 COLLEG. LOG. PART. II.
Scholis Peripateticorum appellatur *Enunciatio Hypothetica*, nomine Speciei frequentioris ad genus translato quod primum à Boëthio factum vulgo existimant; illa itaq; appellatio est *Synecdochica*, *Conditionali* quæ frequentissima est *proprie* conveniens. Arist. appellatur *εἰς οὐδετὸν μῶν* i. e. *oratio conjunctio una*. Hæc de definito.

§. 3. Differentiam innuunt voces, *vinculum conjunctionis contineri*; qua differentia adæquate ab axiomate simplici discernitur, quod *vinculo verbi contineri* dictum. Per *vinculum conjunctionis* hic intelligenda non tam *conjunction Grammatica* quam *Logica*, quæ est argumentorum in axiomate composito copulatio, vel connexio, vel discretio vel disjunctio, cuius non modo *conjunctiones Grammaticæ*, sed etiam particulæ relativæ & locutiones aliæ externa symbola esse possunt.

§. 4. Nota I. Quando *conjunctiones connectunt integras enunciationes*, tum demum efficitur *enunciatio composita*: quando vero terminos tantum & dictiones conjungunt, non fit *propositio composita* sed manet simplex. e. g. hæc enunciatio: *Sol & luna & Saturnus sunt tres planetæ*, est simplex ex subiecto copulari: hæc autem; *O. animal aut est rationale aut non rationale*, est simplex de pra-

de prædicato disjuncto: hæc vero; Omnis peccator recipitur in gratiam, si egerit pœnitentiam; est simplex cum prædicato conditionali.

Nota 2. Quando accidit ut plures in una propositione composita conjunctiones appareant, illa est primaria & vinculum, quæ primo loco ponitur, modo propositio habeat rectitudinem Logicam; v. g. Si homo & est & vivit & sentit & intelligit, est creaturarum prestantissimus; item; si matrimonium est sacramentum, aut est V. aut N. T. sacramentum; hæc propositiones ambæ sunt conditionales.

§. 5. De affirmatione & negatione axiomatici compositi hic non attinet speciatim dicere, cum supra eam affectionem fecimus axiomaticis in genere; ubi dictum affirmatum vel negatum esse axioma, ex vineuli affirmatione vel negatione: Itaq; affirmatum est axioma compositum, quando vinculum conjunctionis nempe, cuius vi continetur, affirmatur; & negatum cuius vinculum negatur; atq; sic propositio affirmata est non tantum hæc; si homo est animal sentit; sed & hæc; Si homo non habet pennas non volat; Si Christus non resurrexit, negat nos resurgentemus: Negatae autem sunt tales: Non si avis habet pennas volat; Non Petrus aut est doctus aue in doctus; quia negatio in his afficit copulam.

§. 6. Quantitatem h.e. Universalitatem & particularitatem Axioma compositum, ut sic non habet, sed secundum partes; non formaliter sed materialiter, quatenus ea ex simplicibus enunciatis apparat. Quod dicit Scheibl. Oper. Log. Part. III. c. IV. n. 15. Dari Syllogismos simplices in quibus propositiones possunt esse compositæ, atque si habebunt quantitatem. v. g. Si avis est animal sentit; at si est bestia est animal. E. Si est bestia sentit. Resp. Proposit. hæ, ex suo sensu æstimatæ, quem Logicus curat præ verbis, ita se habent: O. avis si est animal sentit &c.

THEISIS II.

Axioma Compositum est vel Connexum & Copulatum; vel Discretum & Disjunctum.

Expositio.

§. 1. Ramus studio dichotomiæ divisit axioma compositum in Congregativum & Segregativum: Congregativum subdivisit in Copulatum & Connexum; Segregativum in Discretum & Disjunctum. Maluimus rectâ dividere axioma compositum in suas species.

§. 2. In dividendo axiomate composito, peccant alij in defectu, in excessu alij. Aristotelicorum plerique tres tantum enumerant

Species

CAP. VI. SECTIO I. THEOREM. 219
species & propositionem Discretivam mit-
cunt. Alij autem hisce quatuor alias addunt
propositionis compositæ species; nempe pro-
positiones Relativas, Causales & Rationa-
les; de qua assertione quid sentiendum, in
sectione h. c. Elenctica docebimus.

§. 3. Sufficientiam hujus Divisionis quo-
modo probat Scheibl. videri potest Part. III.
Op. Log. c. v. n. 39. Tutissime vero proba-
tur à posteriori quia totuplices & non plu-
res occurruunt in praxi Logica Enunciatio-
nes Compositæ.

THESIS III.

Axioma Connexum est, cuius vincu-
lum est conjunctio connexiva.

Ἐκθεσις

§. 1. Ciceroni hoc axioma dicitur *Conne-
xum*, à connectendo, partes enim illius pe-
culiari modo ita connectuntur, ut affirma-
to vel negato antecedente, consequens eti-
am affirmabitur vel negabitur. A Peripate-
ticis specialiter appellatur propositio *Hypo-
thetica* seu *conditionalis*; quia non simplici-
ter, sed posita certa hypothesi aliquid affir-
mat vel negat.

§. 2. Per conjunctionem connexivam hic
non solum intelligi debent conjunctiones
grammaticæ, si, sin, ni, nisi; sed etiam &

imprimis Logica antecedentis cum consequente connexio, quæ sine externa nota conditionali sæpe reperitur. Exempla axiomatis connexi hæc sunt: *Pamphile si id facis, hodie me postremum vides.* Ter. *Si miserum fortuna Sinonem finxit, vanum etiam mendacemq; improba finget.* Virg. *Si Abramam iustificatus est ex operibus, tum habet quod glorietur.* Nisi conversi fueritis sicut parvuli, non potestis introire in regnum cœlorum. Il-
luc escente die veniam. Vides notam suppressam.

§. 3. *Veritas & falsitas hypotheticarum non debet judicari ex veritate vel falsitate alterius vel utriusq; simplicis, sed potius ex eo, si nimirum tale consequens ad tale antecedens sequatur; unde fit, enunciationem hypotheticam posse esse veram, et si ejus simplices vel omnes vel alterutra sit falsa; & contra, ceu multis patet exemplis.*

THE S I S. IV.

Ad axioma Connexum pertinet propositio Relativa, cujus partes per particulas relativas connectuntur..

Eubœotis.

§. 1. Illas hic non intelligimus particulas relativas, quæ relationem significant essentia; ut; *Is est Messias, qui natus est ex Maria virgine;*

gine; nam tales propositiones non sunt compositæ sed simplices: sed tales particulæ hoc loco intelligendæ, quæ relationem innuunt secundum quantitatem, qualitatem, locum & tempus; quales sunt: ut, ita: talis, qualis; tantus, quantus; tam, quam; ubi, ibi; cum tum &c. e. g. Tale tuum carmen nobis divine Poëta, quale sopor fessis in gramine. Tanto pessimus omnium Poëta, quanto tu optimus omnium patronus. Ubi thesaurus vester, ibi & cor vestrum. Ubi multum crucis, ibi & multum lucis.

§. 2. De hujusmodi propositionibus relativis diversæ sunt Logicorum sententiæ; Cunradus eas ad axioma retulit copulatum; Ramus & Ramæi partim ad copulatum, partim ad connexum, ut patet ex Dounam. Lib. II. c. vi. p. m. 604. Keckerm. & Burgersd. peculiarem ex his axiomatis compositi speciem constituunt.

§. 3. Sed qui propositiones relatives ad axioma connexum revocant rectè sentiunt. Nam 1. habent consecutionem consequentis ex antecedente, qualem requirit axioma connexum. 2. Syllogismi, quorum major est relativa, optime annumerantur hypotheticis. v. g. Qualis pater talis filius; at pater omnipotens. E. & filius: Hic major hunc habet sensum: Si pater est omnipotens etiam

filius; at v. p. E. 3. Ex talibus propositionibus possimus per utramq; formam argumentari, quæ in syllogismis connexis usitata est; cuiusmodi syllogismi requirunt propositionem connexam.

THESIS V.

Axioma Copulatum est, cuius vinculum est **conjunction copulativa**.

§. 1. Tales conjunctiones sunt; *&*, *que*, *quog*, *ac*, *atq*, *etiam*, *nec*, *neg*. Copulativæ dicuntur hæ conjunctiones, quia vim habent simpliciter connectendi sententias; aliæ quidem conjunctiones etiam connectunt orationem, sed faciunt idipsum vel *cum conditione aliqua*, vel *disjungendo*, vel *adversativam* ponunt.

§. 2. De particula ET id observandum, quod non semper *copulative* sumatur, sed alias etiam habet significaciones, quæ huc non spectant; utpote quod sæpe est *indignantis*, aliquando *abortionis*; interdum *disjunctivè* sumitur pro aut: e. g. Math. 12: 37. *Ex verbis tuis justificaberis*, *& ex verbis tuis condemnaberis*; quæ prædicata non copulanda, quia opposita, sed disjungenda.

§. 3. Observandum præterea, particulam copulativam non semper esse explicitam, ut in his enunciatis: *Una Eurusq; Notusq; ru-*
unt

CAP. VI. SECTIO I. THEOREM. 723
unt crebreg̃ procellis Africus. Christus &
passus & mortuus est & resurrexit. Et pro-
deſſe volunt & delectare Poëtæ; sed aliquan-
do est implicita. v. g. Ex. 15: 9. Dixit ini-
micus, persequar, apprebendam, dividam
prædam, explebitur eis anima mea, exferam
gladium meum. Catilina excessit, evasit,
erupit.

§. 4. Ut autem axioma copulatum sit ve-
rum, requiritur ut omnes ejus partes sint ve-
ræ: si enim vel una tantum vel omnes par-
tes falsæ fuerint, fallsum etiam est totum a-
xioma copulatum, ceu exempla edocent.

THESIS VI.

Axioma Discretum est, cuius vincu-
lum est conjunctio discretiva.

Ἐκθεσις.

§. 1. *Discretum* dicitur hoc axioma à diſ-
cernendo, quia discernit ea potissimum quæ
leviter dissentunt: hanc ob causam græcis
quoq; dicitur hæc propositio διακριτικὴ ἀπὸ
τῶν Διακρίνειν. Nonnullis latine dicitur eti-
am *Occupativa*, quia sæpe in ejusmodi pro-
positione tacitæ objectionis quasi solutio quæ-
dam est.

§. 2. Conjunctiones Discretivæ quæ hic
indigitantur sunt: quanquam, quamvis, et-
si, licet, tamen, non hoc, sed illud, &c. Un-

de talia fiunt axiomata discreta: *Quanquam abest à culpa, suspicione tamen non caret;*
Non formosus erit, sed erat facundus Ulysses; *Etsi digna ego hac contumelia, tu tamen indignus qui faceres.* *Non auro & argento redempti estis, sed pretioso sanguine Christi.* *Angelus non est corpus, sed spiritus.* *Dificile est fateor sed tendit in ardua virtus.*

§. 3. Judicium de veritate & falsitate axiomatis discreti, censet Dounam. valde refractarium, quod certa regula vix possit comprehendti. In genere quidem potest dici, illas propositiones discretas esse veras, quæ pronunciant uti res est; falsas quæ secus: speciatim tamen, vix una ea de re potest formari regula; nec per omnia verum est, quod Ramus cum vulgo Logicorum afferat; in propositione discretâ vera requiri ut omnes partes sint veræ.

§. 4. Ut vero & hic inoffenso pede quodammodo progredi possis, tenendum i. Aliquando ad axiomatis discreti veritatem requiri, ut omnes partes sint veræ; ut in his & similibus exemplis: *Non operibus justificamur sed fide;* *Angelus non est creator sed creatum;* *Etsi Nicodemus fuit Pharisæus, tamen non timuit adire Christum.* Falsæ autem sunt hæ propos. discretæ: *Homo non est animal sed lapis;* *Quanquam angelus non*

CAP. VI. SECTIO I. THEOREM. 725
est creator, tamen non est creatura; quia in
priori utraq; in posteriori altera pars falsa est.

2. Dantur propositiones discretæ veræ, quæ
requirunt tantum veritatem consequentis. v.
g. *Quamvis licitum esset auferre res alienas, non tamen id licitum esset in bonis publicis & Ecclesiasticis.* Vide plura hac de re apud Scheibl De propos. c. 5. Num. 82.

THESES. VII.

Axioma Disjunctum est, cuius vin-
culum est conjunctio Disjunctiva.

Ex Theor. 5.

S. 1. *Disjunctum* appellatur hoc axioma à disjungendo, quia extrema seu membraria disjungit, ut non nisi unum verum esse possit; unde mox patet axiomate disjuncto solummodo opposita enunciari.

Tales Conjunctiones disjunctivæ sunt: *aut, vel, sive, seu, & similes.* Unde talia oriuntur axiomata Disjuncta: *Aut Deo serviendum aut Mammone;* *aut fide justificamur aut operibus;* *aut dies est aut nox;* *aut formosa uxor ducenda aut deformis;* *Socrates aut homo est aut brutum.*

S. 3. Nota: particula *sive* (*aut vel*) tripli-
cem habet significationem; nam interdum sumitur *Διακεχινώς* h. i.e. *distinctive*, & si-
gnificat unius rei diversos modos, ut 2.

Theſſ. 2: 15. Tenete traditiones quas didiciſtis, ſive per sermonem, ſive per epiftolam noſtrā; unde cum Bellarm. non colligendum contraria & ſpecie diversa fuiffe dogmata quæ Paulus viva voce & quæ ſcripto docuit; ſed ejuſdem doctrinæ diverſum proponendi modum. 2. Sæpe etiam ζευγματικῶς & co-pulatiue ſumitur ut 1. Cor. 11: 27. Quicunq̄ manducaverit panem hunc, aut biberit calio-cem Domini indigne &c. Unde Pontificij communionem ſub una ſpecie probare ſata-gunt, ſed fruſtrat. Confer 1. Cor. 12: 8. Math. 5: 17. 3. autem, ut hoc loco ſumitur diu-ge-
tikῶς, Disjunctive, ut: canis aut eſt homo aut
brutum.

§. 4. Ad veritatem Disjunctivæ enuncia-tionis requiritur neceſſario, ut altera pars ſic vera, altera vero vel reliquæ omnes, ſi plu-res adſint falſæ ſint; v. g. Homo aut eſt ra-tionalis aut irrationalis. Quod ſi utrumq; mem-brum falſum ſit, tunc eſit falſa etiam disjunctiva; ut homo aut eſt lapis aut planta; ſi vero utraq; ſimplex vera ſit, disjunctio plane erit inepta & ridicula; ut homo aut eſt viſibilis aut rationalis.

Q U A E S T I O N E S.

I. Q̄. An propositio Discreta pecu-liarem faciat ſpeciem proposit. Compoſita?

§. I. Pe-

§. 1. Peripatetici tres tantum numerant species Proposit. Compositæ, Discretam omitendo, idq; differentes ob rationes. Alij ideo quia ad syllogismum nihil facit, qui i-
pis est finis Logicæ. Alij vero reducunt ad propositiones copulatas, quia (dicunt) hæc
discreta, *Etsi Ulysses est facundus, tamen non est formosus;* æquipollet huic copulatæ; *U-
lysses est facundus & non formosus.*

§. 2. Sed ob neutram illarum rationum est excludenda propositio discreta: nam quod ad priorem; syllogismum non esse finem Logicæ, suo loco satis est demonstratum; multa docentur in Logicis, quæ ad syllogismum non referuntur; exemplo sit axio-
ma copulatum, quod eodem argumento e-
rit omittendum, cum non dentur syllogis-
mi copulati.

§. 3. Nec secunda ratio aliquam proban-
di vim habet: nam quod dicatur propositio
discreta referri ad copulatam tanquam æqui-
pollentem, id frustra dicitur; discretarum e-
nim sensus est, quod unum ad aliud non se-
quatur; qui defectus consecutionis non con-
tinetur in sensu propositionum copulatarum.
Et posito dari talem æquipollentiam, inde
tamen nihil concluditur: nam hæc quoq;
connexa; *Si asinus volat habet pennas, æqui-*

pollet huic. *O. volans habet pennas*; anne propterea negandæ propositiones connexæ?

II. Qv. Quæ est materia propositionis Discretæ?

§. 1. Id scilicet quæritur; ex quibus argumentis desumantur axiomata discreta. Opinantur non pauci cum Ramo, sola diversa axiomate discreto disponi; & ideo tum diversa tum axioma discretum ex agro Lægico extinarunt. Verum non tantum diversa sed etiam opposita, & quævis dissensanea quædam etiam consentanea propositione discretiva enunciari posse, exempla edocent permulta; hoc tamen cum discrimine:

§. 2. Opposita in axiomate discreto disponuntur his notis: *non, sed*; nam his notis, *quamquam tamen*, ex oppositis in hoc axiomate evadunt enunciationes ridiculæ v. g. legitimæ sunt propositiones: *Bucephalus non est leo sed equus. Magnes non est animal sed lapis. Non auro neq; argento, sed sanguine Christi redempti sumus.* Ridiculæ vero: *Quanquam Bucephalus non est Leo, est tamen equus. Quanquam Bartimæus est cæcus tamen non videt.* Hanc enunciandi formam excipe. *Quanquam Bellisarius fuerat dives, tamen est pauper. Quanquam Bartimæus fuerat cæcus, tamen est videns.*

§. 3. Propositiones discretæ sunt etiam ex consentaneis, sed contingenter connexis; ex necessariò connexis ridicula sunt axiomata: v. g. *Quanquam homo est rationalis est tamen risibilis; Etsi ignis urit, tamen est calidus; Homo etsi habet corpus, tamen habet manum, pedem &c. Etsi sit Logica, tamen est ars bene differendi.* Sed ex connexis contingentibus legitima nascuntur axiomata, h. m. *Etsi Salomon erat dives, tamen erat pius; Etsi Aristides erat justus, tamen erat pauper; Etsi Cornelius erat miles, tamen erat pius; Pollio amat nostram quamvis sit rustica Musam.* Hinc dispalescit, quid respondendum ad quæstionem illam; *An in propositione discreta utraq; pars possit esse affirmata.*

Qv. III. Quorū referendæ propositiones Rationales & Causales?

§. 1. Propositio *Rationalis* est, cuius partes per conjunctionem *Rationalem* (*ergo, ideo, idcirco, itaq; &c.*) cohærent; v. g. *Sol occidit; ē. est nox; Corpus est quantum ē. est materiatum.*

§. 2. Propositio *Causalis* est, cuius partes per conjunctionem *causalem* (*quia, nam, namq; &c.*) conjunguntur; ut, *Quia paristi uxori tue, comedes panem tuum in fudo-re pultus tui.*

§. 3. Has & similes propositiones multi
Logicorum annumerare solent propositio-
nibus connexis, sed ratione non bene sub-
ducta: nam dianoiā continent; proinde
non sunt propositiones; quod patet *speciatim*.
Propositio enim quæ dicitur *Rationalis*, est
Enthymema; *Causalis* vero potestate est syl-
logismus, continet enim quæstionem & me-
dium terminum, quibus syllogismus absolu-
vitur.

IV. An sint Disjunctivæ hæ propo-
sitiones: O. animal est homo vel bestia:
O. homo est bonus vel malus: O. Enuncia-
tio est vera vel falsa?

§. 1. Resp. Hujusmodi enunciata non es-
se disjuncta aut composita, sed *simplicia*;
nam 1. in illis reperitur quantitas, quæ in
propositione composita locum non habet.
2. In axiomate disjuncto unum membrum
consequentis ab antecedente dissentit, alte-
rum cum eo consentit; in his vero utrumq;
membrum cum antecedente consentit, jux-
ta canonem: *totum cum partibus suis debet
consentire*. 3. In axiomate disjuncto una tan-
tum pars scorsim sumta est vera, reliquæ
falsæ; in his autem, retento signo universali,
omnes partes scorsim sumtæ sunt falsæ 4.
Axiomata disjuncta sunt affirmata vel nega-
ta ex

lita ex vinculo conjunctionis affirmato vel negato; haec vero ex vinculo verbi.

§. 2. Nec obstat, *in propositionibus hisce reperiri conjunctionem disjunctivam?* Nam 1. per instantiam dico, in istis axiomatibus est reperitur etiam copula verbalis. E. sunt axiомata simplicia. 2. *Instantia.* Dantur Syllogismi Connexi, in quibus etiam est conjunctionis disjunctiva, qui nihilominus manent connexi. v. g. *Si metalla sunt animata, erunt vel plantae vel animalia.* 3. *Directe:* Cum itaque utraque hic sit copula, videndum utrum illarum officio copulae fungatur & effectum suum obtineat, quod judicium desumi potest ex *exemplis* §. precedente recensitis.

CANONES

I. Conditionalis nihil ponit inesse.

§. 1. Sensus est: Enunciatum Conditionale nihil affirmat, nihil etiam negat: nam in conditionali non habetur ratio veritatis ipsarum partium; sed harum consequientiae & inconsequientiae.

§. 2. Accipiendus canon, non de consequentia seu connexione que est inter antecedens & consequens; sic namque omnino ponit: v. g. *Si Petrus currit, movetur.* Non si corvus moveatur volat. ibi dicitur motum seu qui

qui ex cursu; hic negatur volatum inferendum ex motu: Sed de Antecedente & Consequente ut sit sensus: In conditionali enunciatione neq; antecedens neq; consequens affirmatur aut negatur. vel brevius: nihil ponit ratione partium, sed ratione connexionis. v. g. *Si per legem justitia, Christus frustra mortuus est;* ibi nec antecedens nec consequens affirmatur sed connexionio. *Si Dominus non custodit urbem, frustra vigilante vigiles.* Hic nec antecedens negatur, nec consequens; sed consequentia, cuius ratione ponit omnino, ut dictum.

§. 3. Regulæ hujus usus in eo consistit, ne quod sub conditione affirmatur aut negatur, tanquam simpliciter prolatum accipitur. Unde dici solet; *ex hypothetica non licet inferre categoricam.* In hanc peccarunt regulam Discipuli Salvatoris, cum dixit ille ad Petrum de Johanne, Joh. 21. *Si velim eum manere donec veniam, quid ad te?* Exiit sermo inter illos, quod discipulus ille non moreretur.

§. 4. Tales tamen enunciationes conditionales excipiendæ: v. g. Joh. 8: 42. *Si Deus pater vester effet, ut si quis me diligenteret.* Item: Joh. 11: 21. Martha ad Christum: *Dominne si fuisses hic, frater meus mortuus non esset.* Ubi in priori dicitur: *Deus non est pa-*
ter

ter vester, nec vos diligitis me. In posterio-
ri: Non fuisti hic; Et frater meus mortuus est.

II. Conditionalis constans conditi-
 one impossibili, æquipollit simplici ne-
 ganti.

§. I. Apud Ictros frequens est hæc regula.
 Cum enim posita conditio non potest im-
 pleri, eo ipso consequens quasi negatur. v. g.
Si cœlum digito retigeris, desponsabo tibi fi-
liam. Apud Cornel. Nep. in vita Miltiad.
 notabile hujus canonis legitur exemplum.
 Nam cum Miltiades à Lemmijs spontaneam
 peteret deditio[n]em, respondebat illi per con-
 ditionem impossibilem: se factures, si ille
 domo navibus proficiscens vento aquilone
 Lemnum venisset. Plura de sensu hujus ca-
 nonis differentem vide Stahl. Qvæst. Log.
 Qv. xxix. p. m. 275. & seqq.

III. Connexum necessarium est, si
 partes necessaria cōnexione cohærent;
 Contingens vero, cum partes proba-
 biliter connectuntur.

§. Exemplum membra prioris: *Si Leo est*
eqvis est quadrupes; Si homo est rationalis,
est disciplinæ capax. Posterioris: *Pamphile*
id si facis, hodie postremum me vides. Si Bru-
tus reges Romanas non expulisset, liberis su-
is privatus non esset.

**IV. Disjunctiva Enunciatio, non dis-
jungat nisi Opposita.**

§. Disjunctio enim habet vim negandi; membra itaq; debent esse opposita. Hinc in *subordinatis & consentaneis* Disjunctio est *nugatoria*. v. g. aut *corpus naturale est homo*; *homo aut est doctus, aut sanus aut pius*.

C A P. VII.

**D E A F F E C T I O N I B U S A X I O-
M A T I S U N I T I S .**

T H E S I S I.

Affectiones Axiomatis unitæ sunt, quæ in sensu unito & citra divisionem cum axiomate reciprocantur, suntq; Quatuor: *Æquipollentia, Conversio, Oppositiō & Subordinatio.*

Exθεσις.

§. I. Doctrinæ Axiomaticæ antequam cōsophonem addamus, De *Affectionibus* quoq; *Unitis* prius breviter acturi sumus. Affectiones quæ fuerint *Disjunctæ*, & quo sensu ita dicebantur, superius cap. 2. expositum. Hæ affectiones dicuntur *unitæ*, quia in sensu unito cum propositione reciprocantur; ab alijs *Simplices* appellantur, sed sensu eodem.

Appel-

CAP. VII. SECTIO I. THEOREM. 735

Appellatur alias *Relatæ seu Cōparatæ*, quia in
tuo respectu seu collatione axiomata afficiūt.

§. 2. De numero harum affectionum inter Logicos non convenit. Addunt quidam *Consecutionem*, quia dicunt aliā esse συλλογισμὴν aliā
ἀσυλλογισμὸν & hujus loci; quam tamen accuratores ajunt continere Enthymema syllogismi compositi. v. g. *Q. voluptas est bona.*
E. *Q. bonum est voluptas.* itaq; ad doctrinam syllogisticam, eam scil. quæ est de Enthymemate spectare. *Subordinationem* quoq; in numero harum affectionum locandam esse, patebit ex infra dicendis.

THEISIS II.

Æquipollentia est propositionum verbis discrepantium in sensu convenientia... Ἐπεστίς.

§. 1. Æquipollentia Græcis dicitur Ἰσοδύναμια. Latinè alias *equivalentia*, quasi dicas eundem valorem habentia.

§. 2. Hic non intelligitur æquipollentia terminorum seu *Synonymia Grammatica*, sed Ennunciationum: non tamen i. ca, quæ ex mutatione diversarum linguarum oritur; ut, ἀνθρώπος τῇ Φύσει ζῶν ἐστὶ τολμῆκον: homo natura animal est sociale. Nec 2. Æquipollentia materialis & realis, quæ est vel ex transpositione extreborum; vel quæ est inter duas

A a a

plu-

736 COLLEG. LOG. PART. II.
pluresve enunciationes ejusdem lingue ean-
dem significationem habentes; ut apud Theo-
logos æquipollentes sunt: verbum caro factū
est: Deus homo factus est; Filius Dei sum sit se-
men Abrahæ: Jūdiciū enim de æquipollentia
materiali directe non pertinet ad Logicam,
sed ad disciplinam illam unde propositiones
illæ sunt defumtæ. Sed 3. intelligitur hic æ-
quipollentia formalis, quæ in modo & forma
enunciandi parit sensus consanguinitatem.

§. 3. Definitio realis quam thesis exhibet
brevis sed sufficiens est. Prolixiorē qui desi-
derat, adeat Nicol. de Orbelleſ, qui talem de-
dit: *Æquipollentia enunciationum est æqui-
valentia duarum propositionum in qualitate
& quantitate, in veritate & falsitate median-
te signo per adventum negationis.*

§. 4. Unde patet ad æquipollentiam haben-
dam requiri 1. duas vel plures propositiones:
æquipollens enim dicitur in ordine ad aliud
cui æquipolleſ. 2. Ut quoties una universalis
vel particularis; affirmans vel negans; vera
vel falsa est: toties etiam altera talis sit. 3. Ut
æquipollentes idem habeāt subiectum & idem
prædicatum, sed ratione tantum particularū
negantium & signorum discrepabunt. Finis
& usus æquipollentiæ est, ut obscuriores pro-
positiones alijs clarioribus elucidentur, & ad-
versarius in Disputationibus cogatur, ut unā
æqui-

CAP. VII. SECTIO I. THEOREM. 737
æquipollentium concessâ, admittat etiam alteram, quæ ad nostrum proprius spectare possit institutum.

§. 5. *Æquipollentia propositionum æstimatur* i. *Ex æquipollentia signorum*, quæ si æquivaleant, æquivalebunt etiam propositiones. Hanc æquipollentiam continent versus sequentes:

Non omnis, quidam est: ast omnis non, quasi nullus.

Non nullus, quidam: sed nullus non, valet omnis.

Non aliquis, nullus; non quidam non, valet omnis.

Non alter, neuter: neuter non, præstar uterq;

Sic v. g. æquipollentes sunt: *Non omnis homo est justus*. *Q. homo est justus*. Item: *O. Ignis non est frigidus*: *N. Ignis est frigidus*. Ubi obiter nota, primum hunc versū alios ita exprimere; *Non omnis, quidam non; omnis non, quasi nullus*. alij ita: *Non omnis quidam: non omnis non quasi nullus*: sensus tamen fere est idem. 2. *Ex æquipollentia aliorum Synategorematum*; ut aqua est frigida: aqua non est non frigida. Addunt vulgo præterea, *ex æquipollentia extremorum* judicandam propositionum æquipollentiam v. g. architectus ædificat: architectus extruit domum; sed illæ partim est materialis; partim Synonymiam sapit grammaticam; ideoq; huc non pertinet, cœu nec diffiteri potest Scheibl.

§. 6. Solet quoq; æquipollentia propositionum desumi ex hoc versiculo:

PRÆ Contradict: Post. Contrar.

PRÆ Postq; Subalter.

Unde tres nascuntur regulæ. i. Contradicto-
riæ enunciationes ut evadant æquipollentes,
partic. neg. Non alterutri est præponenda: v.
g. O. *Eqvus hinnit*. Q. *eqvus non hinnit*. præ-
figendo jam non propositioni priori, reddū-
tur æquipollentes h.m. *Non omnis eqvus hin-
nit*. ii. Contrariæ propositiones redduntur
æquipollentes, si particula negativa in alteru-
tra signo postponatur. v.g. O. *bomo est risibi-
lis*. N. *bomo est risibilis*. Æquipollentes fiunt
h.m. N. *bomo non est risibilis*. iii. In Subalter-
nis propositionibus particula non signo &
præponenda & postponenda. e. g. O. *bomo est
animal*. Q. *bomo est animal* fiunt æquipol-
lentes h.m. *Non quidam homo non est animal*.

THEISIS III.

Conversio Enunciationis est transpo-
sitio extremonum servata qualitate & ve-
ritate. Estq; Simplex, Peraccidens vel Per
Contrapositionem.

Enθeōtis.

§. I. Quantum ad definitum. Conversio-
nem Aristot. Græce ἀντιστορεῖ vocavit, quæ
vox apud eundem multifariam accipitur ceu
recenset Scheibl. Part. III. Op. Log. cap. x.n.2.
I. vi vocis quamlibet terminorum transmu-
tationem

tationem vel commutationem significat, qua ex praedicato sit subjectum & contra; hic tamen in illa non sumitur latitudine, sed jam eam 2. duntaxat denotat conversionem, quæ est cum bona consequentia, ut convertens sequatur ad conuersam. Usus est voce conversionis 3. aliquando strictius Aristot. scil. pro simplici & per accidens; aliquando vero ampliat significationem, ut 4. se extendat quoq; ad conversionem per contrapositionem, cuius meminit, in propria licet non sede secundum Top. c. 3.

§: 2. Ex data definitione patet, in qualibet conversione requiri 1. duas enunciationes; quarum quæ convertitur dicitur *Conversa* seu *Convertenda*; item *Praejacēs*: ut, *N. homo est lapis*. Ea vero in quam convertitur dicitur *Convertens*. e.g. *N. lapis est homo*. 2. Ut propositiones habeant identitatem terminorum & significationis, alias non sit conversio, sed nova propositio substituitur. Licebit tamen inter convertendum *casus obliquos mutare in rectos*, adsumto si ablativus fuerit participio existens, contra ac docuit Saurius. e.g. *Studiofus est in Academia*; convertitur; *Existens in Academia est Studiofus*; non autem: *Academia est in studiofo*. Ne piget scribere: convert: is quem piget scribere, sum ego. Licebit etiam *tempus præteritum aut futurum sensu*

exigente commutare in præsens. v.g. N. Senex erit puer. Convert. N, qui est senex erit puer. Uxor fuit virgo. Conv. Quæ fuit virgo est uxor. Nec huic requisito contrarium est, latenter in verbo copulam ante conversionem in præjacente reddere expressam per resolutionem. v.g. Q homo videt lapidem; quæ non recte convertitur h.m. Q lapis videt hominem; sed imprimis hoc modo resolvitur: Q homo est vidēs lapidem: Convertitur jam sic: Q. videns lapidem est homo. N. Cantarus est in vino: Convertitur recte ita: N. quod est in vino, est cantharus: Non vero N. vinum est in cantharo.

3. Totum subjectum Convertendæ fiat prædicatum Convertentis. v.g. Petrus videt Paulum; non recte sic convertitur: Paul⁹ videt Petrum; sed sic: videns Paulum est Petrus. 4. Eadem Ampliatio & Suppositio terminorum uterobiq; observabitur, alioquin conversio est mala. v.g. Quedam species est homo. Q. bono est Species: nam ibi rō homo est in suppositione simplici; hic in personali. 5. Conversa semper inferat convertentem, & ab una ad alteram sit consequentia formalis. v.g. N. Angelus est quantus. E. N. Quantum est angelus.

§. 3. Tres enumerat thesis Conversionis species; circa quam assertiōnem alijs peccant in excessu qui insuper duas, alijs plures addendas esse contendunt. vide Schreibl. Part. III. Op.

Log. CAP. x. n. 15. & 16. Quidam in defectu, qui duas tantum recensent, omittendo eam quæ est per contrapositionem; quia, dicunt, conversionis modi inventi sunt propter reductionem Syllogismorum, ad quam tertius modus est inutilis, nisi forsitan in Baroco & Boardo. Deinde quod non eosdem retineat terminos, sed finitos mutatis infinitos, quod videtur esse contra secundum requisitum conversionis. Hic tamen plurimum placuit insistere vestigijs, potissimum quia hic quoque conversionis modus consecutionem continet convertentis ad conversam.

THEISIS IV.

Conversio simplex est, qua subjectum & prædicatum mutuo permutantur, eadem manente quantitate.

§.1. Conversione hac, *Universalis* convertitur in *Universalem*; *Particularis* in *Particulariem*; *Singularis* in *Singularem*. Addunt aliqui, eadem servata qualitate; sed frustra: cum hæc cautio posita erat in definitione generis, & omni conversioni competere debet.

§.2. Habet hæc locum 1. In universalis negante. v. g. *N. lapis est homo.* *N. homo est lapis.* 2. In particulari affirmante, ut: *Q. Studiosi sunt diligentes.* *Q. Diligentes sunt Studiosi.* 3. In Universalis affirmante, sed necessaria & reciproca, v. g. *O. homo est risibilis.* *O.*

r̄isibile est homo 4. In propositionibus singularibus de prædicato singulari, ut: *Johannes non est Christus. Christus non est Johannes.* In affirmatis quoq; ut: *Plato est hic Philosophus; Philosophus hic est Plato.*

THEISIS V.

Conversio per accidens, est qua partes propositionis situm mutant, variata quātitate.

^{Exthesis}

§. 1. Dicitur hæc **conversio per accidens**, quia interprete Titelmanno, convertens ad conversam non sequitur immediate, ut in conversione simplici; sed *per accidēs & mediāce alia.*

§. 2. Hac convertitur 1. præcipue universalis affirmata non reciproca, ut: *O. homo est animal. Q. animal est homo.* 2. Aliquando etiam universalis negata, ut: *N. homo est bestia. Q. bestia non est homo.* Ex hac enim universalii. N. bestia est homo, infertur ejus subalterna. Q. bestia non est homo. 3. Particularis affirmata de prædicato singulari. ut: *Q. homo est Socrates. E. Socrates est homo.* 4. Singularis de prædicato comuni, ut: *Plato est Philosophus. E. Q. Philosophus est Plato.*

THEISIS VI.

Conversio per Contrapositionem persagitur transponendo terminos propositionis finitos in infinitos.

^{Exthesis}

Exthesis.

§.1. Dicitur per contrapositionem, quia in hac conversione ponuntur termini contrarij & in specie contradictorij: *Duplex* in hac est transpositio, 1. terminorum ratione situs. 2. ratione qualitatis, terminorum puta, non propositionis.

§.2. Hæc reperitur 1. In universalis affirmata, ut: *O. Homo est animal. O. non animal est non homo.* 2. In particulari negata, ut: *Q. homo non est pius. Q. non pius non est non homo.* 3. In singulari affirmata, v.g. *Socrates est Philosophus. O. Qui non est Philosophus, non est Socrates.*

THEISIS VII.

FECI simpliciter convertitur, ANTE per Acci: ASTO per contra, sic fit conver-
sio tota. *Exthesis.*

§.1. Quales & quantæ enunciationes convertendæ sint in qualibet specie conversionis, indicant dāti duo verisiculi, memoriae juvandæ causa ab antiquitate effecti; ubi observan-
dæ vocales A&E. I. O. Ex his jam

Afferit A negat E, verum generaliter ambæ;

Afferit I negat O, verum specialiter ambæ,

§.2. Sensus est: Propositionis universalis ne-
gata & particularis affirmata *simpliciter con-
vertuntur*. Universalis affirmata & Universali-
s negata *per accidens*: Universalis affirma-
ta & particularis negata *per contrapositionem*.

§.3. Que-

§. 3. Quomodo autem propositio cum convertenda
cum convertens erit affecta, docet hic Logicorum versus:

Eccē tibi sim, Armi gErOs ac, ArmA bOnO con,
Ubi itidem observandæ vocales A. E. I. O. & conversi-
onis negotium erit facilius quam in rota figuli.

THESSIS VII.

Oppositiō est pugna duarum propositi-
onum, quibus idem de eodem, secundū
idem, ad idem & eodem tempore affir-
matur & negatur. Estq; *Contraria* vel
Contradictoria. *Ενθεσις.*

§. 1. Vox *Oppositionis* est ambigua. Hic non
denotat 1. pugnam ipsarum rerum. Neq; 2. pu-
gnam terminorum seu oppositionem *Incom-
plexam*, qua de in parte 1. actum. Neq; 3. Op-
positionem *apparentem*. Neq; 4. Oppositionē
materialē & implicitā, qualis est inter has
duas: *Petrus est calidus*, *Petrus est frigidus*.
Sed 5. Oppositionis vox hic loci denotat op-
positionem *axiomatičā*, *formalē* & *explicitā*.

§. 2. Data definitio innuit in legitima op-
positione requiri 1. ut affirmetur vel negetur
Idem de eodem, 2. *Secundum idem*, 3. *Ad idem*,
4. *Eodem tempore*. Quæ sibi quid velint expo-
sita vide Part I. CAP. xi. Can. i. p. 440.

§. 3. Pleriq; Logicorum quatror oppositi-
onis axiomatičæ species euumerant nemipe,
duabus quarum in thesi mentio sit, addendo
oppositionem Subcontrariam & *Subalternam*;
quæ

CAP. VII. SECTIO I. THEOREM. 745

quæ tamen ut spuriæ merito rejiciuntur; nam in Oppositione subcontraria quæ particulari affirmanti opponitur particularis negans & contra, non est idem subjectum. v. g. Q homo est justus (ut Aristides). Q homo non est justus (ut Cambyses). Oppositione subalterna, qua cum universalis affirmante particularis affirmans, & cum universalis negante particularis negans confertur, non est oppositio sed Subalternatio; de qua mox agendum. Has duas species, Oppositionis nomine vix posset uerti, agnoscit ipse Arist. qui propterea. 2. prior. Anal. c. 15. distinguit inter ἀντικείμενας κατὰ λέξιν. i. e. oppositas secundum dictionem, & καθ' αὐτήν θεού i. e. secundum veritatem. Alij præter has quintam introducunt speciem, Oppositionem singularem. v. g. Petrus est doctus, Petrus non est doctus; quorum assertioni non magnopere renitimus. Quam tamen Scheibl, sub Opp. Contraria comprehendi voluit. M. Thur, sub Contradictria. THESIS. IX.

Oppositiō Contraria est, qua propositioni universalis affirmatae opponitur universalis negata. Gracis dicitur Euanđelio-
tus
Ἐκθεσις.

S. i. Hæc oppositio non semper dividit verum à falso: nam in materia contingentia & alijs quando impossibile est prædicatum omni-
sub-

746 COLLEG. LOG. PART. II.
subjecto convenire, utraq; propositio contra-
ria falsa est. v.g. O. homo est dives. N. homo est
dives. O. animal est rationale. N. animal est
rationale. In materia v. necessaria una pro-
posit. Contraria est vera, altera falsa. v.g. O.
homo est animal. N. homo est animal.

THESES X.

Oppositio contradictoria est, qua pro-
positioni universali affirmatae opponi-
tur particularis negata: vel universali
negatae, particularis affirmata.

Ex Theor. 5

§. 1. Oppositio contradictoria alias uno no-
mine *Contradictio* appellatur; Græce ἀνίφα-
σις. Contradictio jam non denotat i. opposi-
tionē inter terminos simpliees, de qua in parte
i. Neq; 2. Generaliter prout Arist. quandoq;
usurpavit pro quavis oppositione seu contra-
rietate. Sed 3. Specialiter prout definita fuit.
Nec intelligitur hic *contradictio materialis*,
εντίφασις εν τροπαιμένω dicta, sed *formalis*
quæ est inter A & O. E & I.

§. 2. Hæc oppositio immediate dividit ve-
rum à falso, eritq; semper pars altera vera; al-
tera falsa: *Impossibile enim est duas contradic-*
torias esse simul veras & simul falsas. vel:
Impossibile est idem simul esse & non esse. Et,
De quolibet vera est affirmatio aut negatio.

Præ-

CAP. VII. SECTIO I. THEOREM. 747

a. Præcipiunt autem Logici Oppositionem hanc
est non in plurali sed singulari numero fieri de-
bere, alias contradictoriæ falsæ erunt v.g. O.
D. *Entia sunt Creatæ.* Q. *entia non sunt creatæ.*
D. In singulari vero formata recte se habet. O.
Ens est creatum. Q. Ens non est creatum.

§. 3. Conimbric. ajunt etiam propositiones
fieri contradictiones, si alteri præponatur ne-
gatio ab initio, quæ feratur super integrum e-
nunciationem, ut in exemplo allato: O. *Entia*
sunt creatæ. Non omnia entia sunt creatæ;
& sic procedit.

§. 4. Enunciationi puræ & simplici contra-
dicitur per negationem copulae præfixam. v.g.
O. *animal est homo.* Q. *animal non est homo.*
Axiomati Composito vero contradicitur nega-
do vinculum Conjunctionis. 1. Copulato sic. Sa-
lomon & dives est & sapiens. Salomon non &
dives & sapiens est. Axiomati copulato aper-
tius contradicitur per Discretum sic: *Quanquam*
Salomon est dives, non tamen est sapiens. 2. Cō-
nexo hoc modo: si thesaur⁹ vester in cœlo est,
etiam cor vestrum. Non si thesaurus vester in
cœlo est, etiam cor vestrum. Item per axioma
Discretum: *Quanquam thesaurus vester &c.* 3.
Discreto sic: *Quāquam pīj cruce premuntur,*
Deo tamen sunt dilecti. Non quanquam pīj
cruce &c. Axiomati Discreto quoq; per Copu-
latum nec non per connexū contradicipotest.

4. *Disjunctio* sic: aut dies est aut nox: Non aut dies est aut nox.

§. 5. In *Modalibus* caute attendendum, ut contradic̄tio directe feratur super id quod erat tollendum, modum nempe vel particulā modificantem. v. g. *Necessē est hominem esse risibilem.* *Non necessē est hominem esse risibilem.* Secus contradic̄tio non est vera, ut: *Cōtingens est hominem inebriari.* *Contingens est hominē non inebriari.*

§. 6. In *Exponibilibus* etiam caute agendum, ut 1. *sensus earum recte exponatur.* 2. Ut illis directe contradicatur. v. g. *Solus ignis urit.* *Non solus ignis urit.* N. animal præter hominem est rationale. Q. animal præter hominem est rationale. *Homo secundum animā vulneratur.* *Homo non secundum animam vulneratur.* THESIS XI.

Subalternatio propositionum est quā una, utpote generalior, includit alterā tanquam specialiorem.

Exθεσις

§. I. De Subalternatione propositionum quoq; hic commode agi potest, siquidem est affectio propos. *Unita & Comparata.* Nec obstat, *banc in propositionibus tantum simplicibꝫ reperiri?* Nam & pleriq; affectiones cœteræ de quibus in hoc capite egimus in respectu ad propositiones simplices describuntur, licet

quos

quodammodo possint applicari etiam compositis.

§. 2. In Subalternatione propositionum una dicitur *Subalternans* reliquæ *Subalternatae*. *Subalternans* est universalis quæ includit suam particularem, indefinitam & singularem. v. g. *O. homo est risibilis*; includit has: *Q homo est risibilis. Homo est risibilis. Petrus est risibilis.*

QUESTIONES.

I. Qv. An doctrina de *Æquipollentia, Conversione & Oppositione* axiomatum ē Logica rejicienda?

§. 1. Hanc doctrinam Ramzi partim ē Logica plane rejiciunt, partim levī brachio tantum attingunt. Speciem itaq; pauca de singulis quid præstent.

§. 2. *Æquipollentia & Conversionis* non utilitas tantum est maxima, sed & necessitas in disputationibus cunctis: praterquam enim quod conversio ad reductiōnem syllogismorum requiritur. Sæpius accidit ut *æquipollentium* unam adversarius concedat negata altera; item conversam probet, nec tamen convertentem; nec non, ut pro *converti* quam quis tuerur, illegitiam substituat convertentem; *adversus* quæ, ex hac doctrina subsidium in promptu erit.

§. 2. Oppositionem & potissimum Contradictoriam commendat, quod ea fundamentum sit & anima disputationis: velle enim disputare, nec rationem ferre contradicendi, magna est infantia. Cautè observari debet, quomodo propositioni alicui formaliter sit contradicendum, & animadvertisendum, quæ sit natura & conditio illius, cui contradici oporteat: non enim contradicatio in omnibus enunciationum speciebus uno eodemque modo formatur.

II. Qv.

II. Qv. Hæ propositiones: *Senex fuit puer;*
Uxor fuit virgo & similes quōodo cōvertēdæ

§. 1. Hæ & aliæ tales quomodo convertendæ, indis-
 cavimus ad Thes. h. c. III. §. 2. Videlicet 1. Supposi-
 tionem terminorum esse attendendam. 2. Licere in cons-
 versione *tempus præteritum mutare in præsens.*
 3. *Resolutionem propositionis convertendæ esse*
præmittendam, ut latens copula fiat conspe-
citor. Quibus observatis, hæ & similes pro-
posit. ita convertuntur. Senex fuit puer.
Con. Qui fuit puer est senex. Uxor fuit vir-
go. Conv. Quæ fuit virgo est uxor. Idem
judicium est de his: Deus factus est homo, vir-
go facta est marita. Nullum genemndum est
homo. N. dolium est in vino. Pisces sunt in a-
qua. Nulli homini datum est volare.

§. 2. Hæ itaq; difficultates non ex ea pro-
 pullulant hypothesi (ceu docent Peripatetici)
 de verbo substantivo *E s t*, *S u n t*, quod il-
 lud sit nuda copula, ceu supra docuimus;
 quam thesin erroneam esse clamitant, & pro-
 pterea hujusmodi difficultates non posse ex-
 pediri; nisi dicatur cum iis, verbum *E s t* spe-
 cttare ad integritatē prædicati. Sed salva res est.
 Possunt illæ difficultates alia via commodio-
 ri superari, ut modo indicavimus, stante the-
 si nostra de verbo substantivo *est* seu copula,
 quam partem fecimus propositionis *non ma-*
teriale ut volunt illi; *sed formalem.*

Hic secundæ partis Collegij Logici finis esto.